

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

DSİ Genel Müdürlüğü tarafından inşa edilen Ambar Barajı'nın dolum alanından etkilenecek taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına ilişkin 765 sayılı ilke kararı çerçevesinde Diyarbakır İli, Kocaköy İlçesi, Ambar Köyü sınırları içerisinde kalan DSİ Diyarbakır Proje Müdürlüğü koordinatörlüğünde 2018-2021 yıllarında Gre Fılla'da kazılar yürütülmüştür. Höyükteki oval planlı yapılar hiçbir şekilde projelendirilmeden işçiler ve iş makineleri marifetiyle bilimsellikten uzak teknik ve yöntemlerle kaldırılmış ve yeniden kurulumuna dair de herhangi bir projelendirme yapılmaksızın boşaltılan ve anı müzesi olarak düzenleneceği belirtilen Diyarbakır eski cezaevi binasının avlusuna istiflenmiştir. Söz konusu höyükteki çalışmaların tekrar başlaması amacıyla Anayasa'nın 98'inci, İç Tüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ederiz.

Ceylan AKCA CUPOLO
Diyarbakır Milletvekili

GEREKÇE

DSİ Genel Müdürlüğü tarafından inşa edilen Ambar Barajı'nın dolum alanından etkilenecek taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına ilişkin 765 sayılı ilke kararı çerçevesinde Diyarbakır İli, Kocaköy İlçesi, Ambar Köyü sınırları içerisinde kalan DSİ Diyarbakır Proje Müdürlüğü koordinatörlüğünde 2018-2021 yıllarında Gre Filla'da kazılar yürütülmüştür.

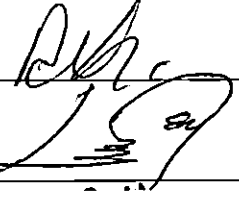
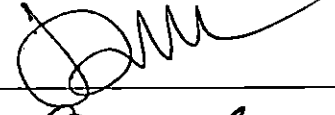
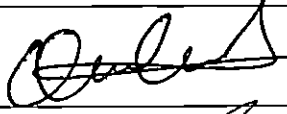
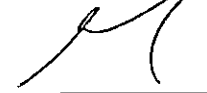
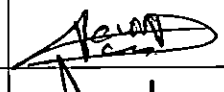
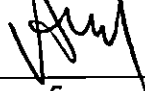
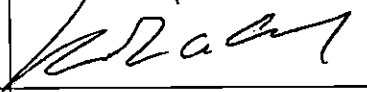
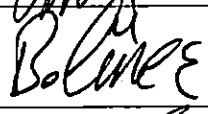
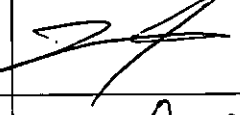
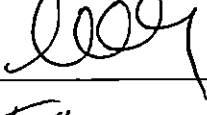
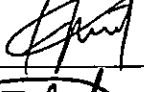
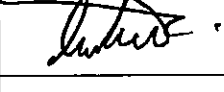
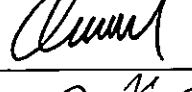
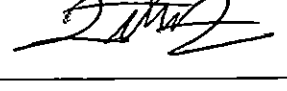
Kazıyla ilgili Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun "Baraj Alanından etkilenen Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına" ilişkin kararı doğrultusunda 2021 yılında Bilim Komisyonu tarafından hazırlanan raporda şu ifadeler yer verilmiştir:

- 1. Söz konusu taşınmazlar Şanlıurfa'daki Göbekli Tepe, Karahan Tepe gibi önemli Çanak Çömlek Öncesi Neolitik dönem yapılarından farklı, Yukarı Dicle havzasına özgü özellikler göstermektedir. Yukarı Dicle havzasında kazısı yapılan ünik yerleşim, taş örgü tekniği ile inşa edilmiş dörder payenin ahşap çatıyı taşıdığı oval yapılar, yerli yerinde korunmuş biçimde ele geçen taş sunakları ve heykelleri ile Yukarı Dicle havzası Çanak Çömlek Öncesi Neolitik dönemine ait şimdiye kadar bilinen yegâne örnekleri oluşturmaktadır. Her oval yapının dörtgen planlı konutlarla çevrili olması, Çanak Çömlek Öncesi Neolitik dönemde gelişen yerleşim sistemi ve toplum yapısının anlaşılmasını da sağlamıştır.*
- 2. Bu özellikleri ile Yukarı Dicle havzası Çanak Çömlek Öncesi Neolitik döneminin karakterini belirleyen yapıların bilimsel değerleri yüksektir. Kazı sonuçları yayınlar aracılığı ile de tanıtılacağından, bölge turizmüne önemli katkılar sunma potansiyeli yüksektir. Bu yapıların koruma altına alınması, kültür mirasının korunması bakımından gereklidir.*
- 3. Oval yapılar çamur harçla tutturulmuş şekilde yerel kireçtaşları ile inşa edilmiştir. Bu nedenle doğal hava koşullarından etkilenecektir. Yerel kireçtaşının nem ve güneşin etkisiyle kırılmasının yanı sıra, taşları bir arada tutan çamur harcın da yağışlardan dolayı zamanla eriyecek olması, yapıların zaman içinde tüm özelliklerini yitirerek harabeye dönüşmesine neden olacaktır. Bu nedenle, yapılar için koruma önlemlerinin alınması gereklidir.*
- 4. Söz konusu taşınmazlar Ambar Baraj gölünün kotu ve su çizgisi seviyesinin altında kalmaktadır. Su altında kalacak olan höyük fiziksel ve kimyasal ayrışmalara maruz kalacaktır. Suyun toprak dolguları yumuşatması ve sürekli hareket etmesine bağlı olarak dolguların dağılması sonucu, ağır olan yapı taşları yerinden oynayarak üst üste yığılacağından, yapıların orijinal konumunu bozarak bir taş yığını haline gelmesine, yapı özelliğini tamamen yitirmesine neden olacaktır. Bu durumda yapıların jeotekstil kaplanarak ve kazının toprağı ile doldurularak yerinde korunması mümkün olamayacaktır.*
- 5. Bu nedenle söz konusu taşınmazların Diyarbakır Koruma Kurulu kararı doğrultusunda İçkale Müze Kompleksi depolarına taşınması, yeniden kurulum projesi hazırlandıktan sonra orijinaline sadık kalınarak yeniden kurularak korunması uygun olacaktır:*

Yukarıda belirtilen bilim komisyonu kararlarına karşın söz konusu oval planlı yapılar hiçbir şekilde projelendirilmeden işçiler ve iş makinaları marifetiyle bilimsellikten uzak teknik ve yöntemlerle kaldırılmış ve yeniden kurulumuna dair de herhangi bir projelendirme yapılmaksızın boşaltılan ve anı müzesi olarak düzenleneceği belirtilen Diyarbakır eski cezaevi binasının avlusuna istiflenmiştir. Adeta hafriyat kaldırma yöntemiyle yapılan bu taşınma işlemi

- esnasında 11-12 bin yıllık bu yapıların elemanları olan taşlar zarar görmüş ve herhangi bir koruma önlemi de alınmamıştır.

Gre Fılla kazılarında elde edilen bulgular bölgenin kültür tarihine önemli katkılar sağlamaktadır. Yapılan kazılarda dönem itibarıyla Göbeklitepe ile çağdaş olduğu ortaya çıkan, "Diyarbakır'ın Göbeklitepe'si" ve dünyadaki heyecan verici 10 keşiften biri olarak bilinmektedir. Gre Fılla Höyüğü'nün sular altında kalmasını önlemek, tekrar ve bilime uygun bir şekilde kazı yapılmasını sağlamak ve Diyarbakır'a kazandırmak için yapılacakların belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılması gerekmektedir

1	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
2	SERHAT EREN	DİYARBAKIR	
3	G.		
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	YILMAZ HUN	İĞDIR	
15	ZEYNEP ODUNCU	BATMAN	
16	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
17	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	